

**ІСТОРИЯ ВИКЛАДАННЯ ФІЛОСОФІЇ
НА КАФЕДРІ СУСПІЛЬНИХ НАУК ТА УКРАЇНОЗНАВСТВА
БУКОВИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ НА ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ (2001-2017 рр.)****Микола СИДОРЕНКО, Ігор СКАКУН,**
Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет»,
Чернівці (Україна); society@bsmu.edu.ua**THE HISTORY OF PHILOSOPHY'S TEACHING AT
THE DEPARTMENT OF SOCIAL SCIENCES AND UKRAINIAN
STUDIES IN BUKOVINIAN STATE MEDICAL UNIVERSITY
AT THE BEGINNING OF THE 21ST CENTURY (2001-2017)****Mykola SYDORENKO, Ihor SKAKUN,**
High Educational Establishment of Ukraine
«Bukovinian State Medical University», Chernivtsi (Ukraine),
ResearcherID S-5818-2016; ORCID ID 0000-0001-9028-953

Сидоренко Николай, Скакун Игорь. История преподавания философии на кафедре общественных наук и украиноведения Буковинского государственного медицинского университета в начале XX века (2001-2017 гг.).
Цель исследования. Современный мир диктует новые актуальные принципы развития высшего медицинского и фармацевтического образования. Сейчас четко очерченны приоритеты автономности образовательных учреждений, основой которых является учет идей и пожеланий профессорско-преподавательского состава и студенчества по оптимизации учебного процесса. **Методология исследования.** В этом контексте выделим целесообразность преподавания философии как неотъемлемого фактора гуманитаризации и гуманизации образования и науки. **Научная новизна.** Философские дисциплины недавно преподаются для студентов медицинских и фармацевтических вузов на первом курсе обучения. Кроме того, изучение философии предусмотрено на последипломном уровне (сейчас - это сдача кандидатских экзаменов по философии). **Выводы.** Философия является неотъемлемой частью учебного и научного процесса в университете.

Ключевые слова: философия, кафедра общественных наук и украиноведения, научная работа, методическое обеспечение, студенты, преподавательский состав

Постановка проблеми. Сучасний соціокультурний простір характеризується динамічним розвитком усіх сфер суспільного життя. Не виключенням у цих загальних реаліях постає й освітня галузь. Система вищої освіти завжди перебуває в авангарді змін і трансформацій. Сьогодні диктує нові актуальні принципи розвитку вищої медичної та фармацевтичної освіти. Наразі чітко окреслені пріоритети автономності освітніх закладів, основою яких є врахування ідей та побажань професорсько-викладацького складу та студентства щодо оптимізації навчального процесу. У цьому контексті виокремимо доцільність викладання філософії як невід'ємного чинника гуманітаризації та гуманізації освіти та науки.

Філософські дисципліни віднедавна викладаються для студентів медичних та фармацевтичних вишів на першому курсі навчання. Крім того, вивчення філософії передбачено на післядипломному рівні (наразі – це складання кандидатських іспитів з філософії; у подальшому планується формування окремих філософських курсів при підготовці майбутніх науковців). Відтак, вик-

ладання філософії вимагає цілісного методичного забезпечення. Методичні рекомендації до лекційних та семінарських занять повинні забезпечувати здатність якісного теоретичного опанування філософських понять, термінів та концепцій. Знання аспектів цивілізаційного розвитку світоглядних культурно-історичних епох, усвідомлення ролі та значення філософії в сучасній науковій картині світу, формування поваги та толерантності до ідей філософів, науковців та мислителів – усе це є методологічними чинниками повноцінного освоєння філософського знання студентами вищого навчального закладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історія кафедри суспільних наук та українознавства викладена в наукових статтях¹ та монографіях². Окремі віхи роботи філософів Буковинського державного медичного університету висвітлюються в наукових та публіцистичних виданнях Буковини та України. Рекомендації з філософії навчально-методичного спрямування³ відображені як в вітчизняних настановах мініс-

¹ Bojchuk T., Mojsej A. Istoriya ta perspektivi rozvitku kafedri suspil'nih nauk ta ukrajinoznavstva [History and Prospects of the Department of Social Sciences and Ukrainian Studies], T. Bojchuk, A. Mojsej, Joint Ukrainian-Romanian scientific journal "Current issues of social studies and history of medicine", № 1, Chernivtsi: BDMU, 2014, P. 7–14 (in Ukrainian); Mojsej A. Kafedra suspilnykh nauk ta ukrajinoznavstva Bukovynskoho derzhavnoho medychnoho universytetu: istoriya, perspektivy rozvytku. Joint Ukrainian-Romanian scientific journal "Current issues of social studies and history of medicine", № 3, Chernivtsi: BDMU, 2015, P. 64–70 (in Ukrainian).

² Bukovins'kij derzhavnij medychnij universitet. Istoriya i s'ogodennya (do 70 richchya) [Bukovinian State Medical University. History and Present (to the 70th Anniversary)], redkol. Bojchuk T.M., Gerush I.V. ta in.; za red. T.M. Bojchuka, Chernivtsi: BDMU, 2014, 272 p. (in Ukrainian).

³ Filosofiya. Programa navchal'noyi distsiplini dlya studentiv vishogo farmatsevtichnogo navchal'nogo zakladu ta farmatsevtichnih fakul'tetiv vishih medychnih navchal'nih zakladiv III-IV rivniv akreditatsiyi [Philosophy. Program of academic discipline for students of the higher pharmaceutical educational establishment and pharmaceutical faculties of the higher medical educational institutions of the III-IV accreditation levels], I.Z. Derzhko, O.P. Petrusenko, T.V. Timchenko. Kyiv, 2011, 20 p. (in Ukrainian).

терств⁴ та відомств, так і в роботах професорсько-викладацького складу БДМУ⁵. Наукові здобутки висвітлені в монографіях⁶, наукових статтях та матеріалах наукових форумів. Зрештою, початок нинішнього століття став доволі продуктивним в різних напрямках діяльності науково-педагогічних працівників Буковинського державного медичного університету, які викладають філософські дисципліни.

Метою розвідки є популяризація філософії у вищому навчальному закладі та розкриття історичних віх розвитку викладання дисципліни «Філософія». У цьому контексті, важливим **завданням** постає висвітлення наукових та навчально-методичних досягнень з філософських дисциплін професорсько-викладацького складу кафедри суспільних наук та українознавства.

На початку нинішнього століття в Буковинському державному медичному університеті відбулася реорганізація кафедр гуманітарного спрямування. У 2002 році новостворену кафедру суспільних наук та українознавства очолив доктор філософських наук, професор Микола Миколайович Сидоренко⁷. З того часу викладання філософських дисциплін забезпечував професорсько-викладацький склад кафедри суспільних наук та українознавства. Професор М. Сидоренко, доцент В. Троянський, викладач Т. Зінченко розпочали якісно новий етап викладання дисципліни «Філософія». Пізніше викладачами філософії на кафедрі суспільних наук та українознавства стали І. Скакун, Б. Манчул, Н. Скрицька. З 2015 року до колективу філософів БДМУ долучився професор І. Осташук. Розпочалося викладання філософії для іноземних студентів англійською мовою. Співробітники кафедри суспільних наук та українознавства захистили дисертації на здобуття ступеню кандидата філософських наук (Б. Манчул, 2010 рік та І. Скакун, 2013 рік).

Керуючись вимогами часу, настановами керівництва держави, відповідних міністерств та відомств, співробітники кафедри сформували навчально-методичне забезпечення дисципліни «Філософія». Згідно з чіткими орієнтирами гуманізації та гуманітаризації освіти та науки в Україні⁸, було впорядковано фундаментальні основи філософії для студентів вищих медичних та фармацевтичних закладів. Зокрема, метою викладання навчальної дисципліни «Філософія» постала світоглядно-методологічна підготовка студентів-медиків та студентів-фармацевтів, формування їх філософської культури як теоретичного підґрунтя університетського рівня підготовки спеціалістів та актуалізація національної свідомості майбутньої лікарсько-фармацевтичної еліти. Основними ж завданнями філософії були: навчити студентів самостійно орієнтуватися в палітрі філософських напрямків, течій і шкіл; сформувати вміння співвідносити філософські, світоглядні ідеї та теорії з практикою суспільного життя, діяльністю класів та соціальних груп, політичних партій, етнічних об'єднань тощо; створити належну теоретичну основу для вільного світоглядного самовизначення кожного. У свою чергу, предме-

Секція філософії. 2014 р.

Зліва-направо: сидять доцент Володимир Троянський, професор Микола Сидоренко; стоять – викладач Наталя Скрицька, Викладач Богдана Манчул, доцент Ігор Скакун.

том навчальної дисципліни стало вивчення докорінних проблем буття світу та людини, вирішення яких сприятиме утвердженню загальнолюдських цінностей.

Особлива увага викладачами філософії в Буковинському державному медичному університеті приділялася міждисциплінарним зв'язкам, оскільки вивчення дисципліни тісно пов'язане зі знаннями студентами соціально-гуманітарних і природничо-наукових дисциплін 1-го курсу (політологія, соціологія та медична соціологія, етика, естетика, історія української культури, історія України, історія медицини, медична біологія, медична та біологічна фізика, медична хімія тощо). В подальшому, для студентів медичного вишу, філософія як навчальна дисципліна предметно інтегрується з дисциплінами, які забезпечують гуманітарну й природничо-наукову підготовку спеціалістів на старших курсах. Зокрема, йдеться про вплив на викладання логіки, біоетики, деонтології, етики в медицині тощо.

Викладачі філософії щорічно оновлюють робочі навчальні програми згідно з настановами примірних програм з філософії⁹, розроблених на опорних кафедрах

⁴ Zakon pro Vischu osvitu [Elektronnij resurs]. Rezhim dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

⁵ M. Sidorenko. Filosofovs'ko-religijni problemi biologiyi: Navchal'nij posibnik [Philosophical and religious problems of biology], Chernivtsi: Ruta, 2001, 76 p. (in Ukrainian).

⁶ Filosofovs'ki problemi lyudinoznavstva [Philosophical problems of human studies], Za red. M. Sidorenka, Chernivtsi, 2005, 207 p. (in Ukrainian).

⁷ Сидоренко Микола Миколайович – завідувач кафедри суспільних наук та українознавства (2001-2013 pp.)

⁸ Zakon pro Vischu osvitu [Elektronnij resurs]. Rezhim dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (in Ukrainian).

⁹ Filosofiya. Programa navchal'noyi distsiplini dlya studentiv vishogo farmatsevtichnogo navchal'nogo zakladu ta farmatsevtichnih fakul'tetiv vishih medichnih navchal'nih zakladiv III-IV rivniv akreditatsiyi [Philosophy. Program of academic discipline for students of the higher pharmaceutical educational establishment and pharmaceutical faculties of the higher medical educational institutions of the III-IV accreditation levels], I.Z. Derzhko, O.P. Petrusenko, T.V. Timchenko. Kiyiv, 2011, 20 p. (in Ukrainian).

провідних вітчизняних медичних вишів та затверджених міністерствами та відомствами. Робоча навчальна програма з філософії передовсім базується на основі ОПП (освітньо-професійних програм) і ОКХ (освітньо-кваліфікаційних характеристик). Серед фундаментальних складників відзначимо такі: ГО.0012 – використовувати у професійній і науковій діяльності категорії та закони діалектики; ГО.0016 – демонструвати володіння загальнонауковими і конкретно-науковими методами пізнання та діяльності; ГО.0024 – інтерпретувати історико-методологічні принципи філософського пізнання світу і суспільства та їх діалектичну взаємодію; ГО.0029 – користуватися критеріями істини при встановленні діагнозу; ГО.0038 – трактувати закономірності пізнавально-практичної діяльності людини у професійній роботі лікаря. Серед кінцевих цілей викладання філософії відзначимо наступні: сформувати уявлення про предмет філософії і значення філософського знання в сучасній культурі і медицині зокрема; ознайомитись з філософськими поняттями і категоріями. Засвоїти знання з основних розділів філософії: онтології, гносеології, вчення про суспільство, філософії глобалістики; одержати поняття про історичні типи філософії, концепції, напрямки світової та вітчизняної філософської думки; опанувати філософію релігії. Вияснити місце і роль релігії як духовного явища в житті людського духу взагалі і в системі медицини зокрема; інтерпретувати історико-методологічні принципи філософського пізнання природи в напрямку формування екоцентричної свідомості; оволодіти теорією і навиками компетентного застосування категорій філософії, методів наукового пізнання у виробленні клінічного мислення майбутнього лікаря, принципів, понять та логіки діагностичної діяльності; демонструвати вміння інтерпретувати загальні принципи аксіології, етики в конкретні норми медичної біоетики та деонтології; сформувати вміння студентів мислити глобально, а діяти локально у відповідності з викликами та проблемами, які постали перед людством.

Відповідно до робочих навчальних програм розробляється та оновлюється навчально-методичне забезпечення дисципліни «Філософія». Йдеться про методичні розробки семінарських занять та методичні вказівки студентам для підготовки до семінарських занять та позааудиторної роботи. Результатом навчально-методичної роботи викладачів філософії стало видання посібників для студентів. У 2010 році колективом авторів (М. Сидоренко, В. Троянський, І. Скакун, Б. Манчул) видано навчально-методичний посібник «Філософія». Автори посібника зазначають, що філософія є фундаментальною гуманітарною дисципліною, вивчення якої становить основу гуманітарної складової підготовки студентів. Загострення глобальних проблем, які постали перед людством, переводить з питання індивідуального буття в питання збереження буття цілого людства. У цій ситуації проблеми світоглядно-практичної орієнтації людини, мети і сенсу життя, відповідальності за себе, за країну, за світ набувають вирішального значення. Тому, виходячи з духовної ситуації часу, головна переорієнтація філософського мислення повинна бути концентрована в тлумаченнях феномену буття людини, яке розглядається в першу чергу як космопланетарне явище. Вдивляючись у себе, людина бачить Всесвіт, а, вдивляючись у безкрай світу, – глибше розуміє себе саму, свою косміч-

Кафедра суспільних наук та українознавства (2015 р.)

Зліва-направо: доцент Володимир Троянський, завідувач кафедри суспільних наук та українознавства, професор Антоній Мойсей, професор Микола Сидоренко.

ну місію. Саме на вищевикладених світоглядно-теоретичних засадах побудовано пропонований навчально-методичний посібник, що має на меті формування філософського підґрунтя світоглядних орієнтацій медика відповідно до сучасного рівня світової філософії, історико-культурних і медико-наукових пошуків, спрямованих на надмету — не тільки пізнати світ, але зберегти його, зберегти як світ людини. Реалізації вказаних цілей найбільшою мірою відповідає кредитно-модульна система навчання, яка націлена на стимуляцію у студентів самостійно-творчого мислення, прогностичності, адаптованості до перманентних змін суспільного життя, здатності до самовираження¹⁰.

Викладачі філософії в навчальному процесі керувалися нормами примірних типових програм. В результаті вивчення курсу філософії майбутні лікарі та фармацевти повинні знати: основні закономірності розвитку природи та суспільства, медицини як галузі людської діяльності; етапи становлення та розвитку філософії і медицини в країнах зарубіжжя та в Україні; основні результати становлення й розвитку філософії в світі та в Україні, їх вплив на формування подальших світоглядних основ сьогодення; головні проблеми, диференціації та інтеграції наук щодо людини як цілісності; суть діалектичного мислення, творчого аналізу, явищ дійсності; основи процесу наукового пошуку, форми і методи наукового пізнання; структуру та суть людської практики, місце медичної діяльності в оздоровленні та розвитку продуктивних сил суспільства. Майбутні спеціалісти повинні вміти: об'єктивно, на наукових засадах, аналізувати будь-які, у тому числі, нестандартні, явища й процеси, причинно-наслідкові зв'язки дійсності; логічно й послідовно доводити суть власної точки зору, переконань; визначати місце та роль певного факту у формуванні статусу людини, сенсу діяльності медика, медицини майбутнього; відрізнити негативні стереотипи діяльності від творчих, неупереджених дій, орієнтуватися на передове у загальнолюдському.

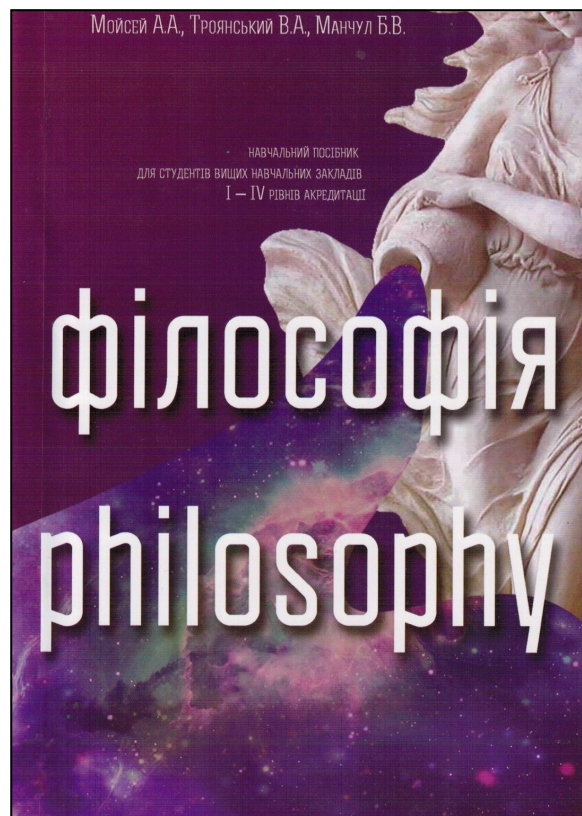
Викладачі філософії наголошували на недопущення формального підходу при формуванні тематичних планів лекційних та семінарських занять.

¹⁰ Filosofiya [Philosophy], Navchal'no-metodichnij posibnik za red. V. Troyans'kogo, Chernivtsi: Chernivets'kij nats. un-t, 2010, 135 p. (in Ukrainian).

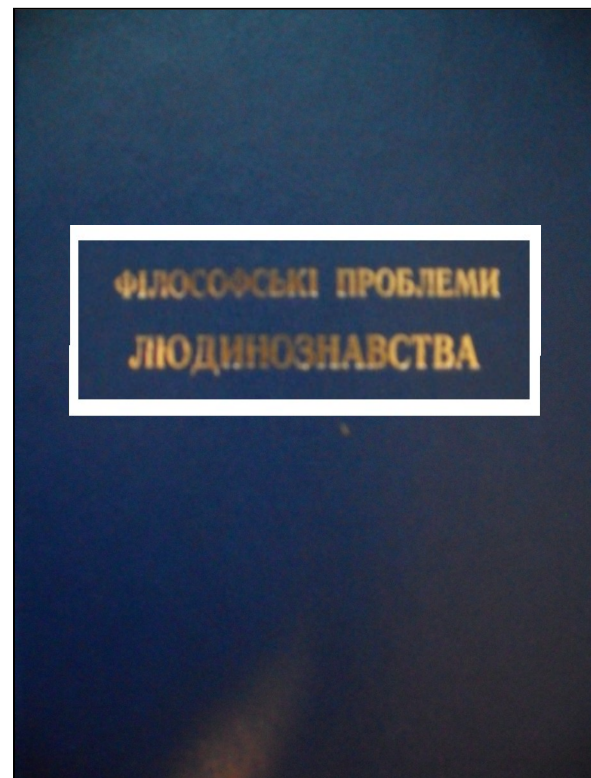
Результатом методологічних досягнень колективу кафедри з філософії стало видання навчально-методичного посібника, авторами якого стали А. Мойсей¹¹, В. Троянський, Б. Манчул.

Доречно зауважити, що філософія як наука про найзагальніші ідеї та принципи світоустрою охоплює значний масив специфічних структурних розділів. При цьому окремі філософські питання (особливо на лекційних заняттях) доречно висвітлювати виключно в оглядовому контексті. Осмислення окремих онтологічних питань, надмірна конкретизація філософських концепцій, ідеалізація ідей визначених мислителів – усе це вимагає значних науково-пошукових зусиль студента, створюючи ілюзії масштабності отриманих знань, водночас нівелюючи позитивні аспекти вивчення та розуміння філософського вчення. Натомість, такі структурні одиниці дисципліни як світоглядні парадигми історико-філософських епох (включаючи видатні постаті вітчизняних мислителів), гносеологія, аксіологія, методологія науки, антропологія, праксеологія, психофізіологічні аспекти свідомості, суспільне буття, соціокультурний простір, етика та естетика, філософія культури, постають невід'ємними методологічними складниками набуття та становлення професійних якостей. Забезпечення чітких методичних принципів проведення занять зі вказаної філософської тематики сприяє цілісному формуванню прогресивних та цілісних (що важливо – не фрагментарних) світоглядних орієнтирів як у окремого студента так і в студентській спільноті загалом. Варто відзначити, що при вивченні філософії, студент отримує значно більше можливостей для творчого самовираження безпосередньо на заняттях. Зрозуміло, що профільні дисципліни (тим паче на початкових курсах навчання) певним чином жорстко регламентуються навчальним процесом, передовсім забезпечуючи накопичення необхідного мінімуму теоретичних знань та практичних навичок. Заняття з філософії принесуть найбільше користі, постаючи можливістю для студента осмислити найзагальніші смисло-життєві, ціннісні та пізнавальні особистісні принципи, провести дискурси з подальшим аналізом актуальних проблем сучасного соціокультурного простору. Отже, вважаємо доцільним сформулювати чіткі принципи, які дозволять якісно укладати навчальну програму з дисципліни «Філософія». Метою таких розвідок є створення передумов для актуальності філософії, яка має стати для студента зрозумілою та пріоритетною для вивчення. Це, в свою чергу, передбачає формування аналітичного мислення, становлення професійного світогляду, виокремлення ціннісних орієнтирів, зародження науково-пізнавального потенціалу, вдосконалення морально-етичних норм тощо. Лише в такому контексті філософія сприйматиметься студентами як «любов до мудрості», що дозволить готувати висококваліфікованих не лише в професійному плані фармацевтичних фахівців, а й високоморальних, інтелектуальних особистостей¹².

Не менш важливим складником діяльності секції філософії стала наукова робота. Протягом півтори десятка років М. Сидоренко, В. Троянський, І. Скакун, Б. Манчул публікували наукові статті. Крім того, наукові надбання презентувались на регіональних, вітчизняних та міжнародних наукових конференціях. Видання міжнародного журналу «Актуальні питання суспільних та історії медицини» сприяє можливості викладачам

Мойсей А., Троянський В., Манчул Б. Філософія. Навчальний посібник. Чернівці, 2017. 224 с.

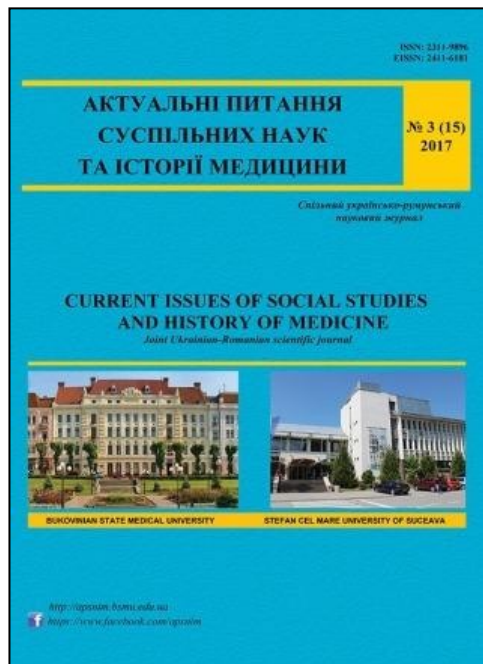
Філософські проблеми людинознавства / За ред. М. Сидоренка, 2005, 207 с.

філософії репрезентувати наукові доробки. В журналі виділена окрема рубрика для розвідок з філософії.

Крім того, матеріали наукових досягнень науковців -філософів БДМУ узагальнювались в монографіях. М. Сидоренко та В. Троянський взяли участь у колекти-

¹¹ Мойсей Антоній Аркадійович – завідувач кафедри суспільних наук та українознавства з 2014 року

¹² Filosofiya [Philosophy], A. Moisej, V. Trojans'kij, B. Manchul, Chernivtsi, 2015, 224 p. (in Ukrainian).

Спільний українсько-румунський науковий журнал «Актуальні питання суспільних наук та історії медици-

нній кафедральній монографії «Філософські проблеми людознавства».

Результати науково-дослідної роботи кафедри висвітлені в колективній монографії, виданій в 2015 році¹³.

І. Скакун у 2015 році видав монографію в співавторстві з науковим керівником, професором ЧНУ ім. Ю. Федьковича М. Марчуком: «Антропоцентризм і динаміка парадигм наукового знання». В роботі актуалізовані людиномірні аспекти. Новітні тенденції розвитку науки, пов'язані з осмисленням антропоного принципу, процесів самоорганізації складних нелінійних систем найрізноманітнішої природи, включаючи об'єктивну та суб'єктивну реальність, природу, людину, культуру тощо, так само свідчать про важливість аналізу людиномірності наукового знання. Насамкінець, актуальність людиновимірності зумовлена сучасною соціокультурною ситуацією у світі, що дістала назву планетарної антропологічної катастрофи. Глибинну антропологічну кризу, про яку вже багато сказано й написано, неможливо розв'язати чи хоча б мінімізувати її негативні наслідки, не з'ясувавши антропологічні виміри науки і техніки, які не тільки зумовили стрімкий розвиток сучасної цивілізації, а й містять у собі значний евристичний потенціал, який можна реалізувати в процесі виходу із зазначеної кризи¹⁴.

Висновки. Незважаючи на бурхливий розвиток освітньо-наукового процесу в Україні, викладання філософських дисциплін є своєрідним нормативним орієнтиром, здатним збалансувати роботу професорсько-викладацького складу та оптимізувати навчальний процес для студентства Вищого навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет».

Перспективи подальших досліджень. Викладання філософії має гарні традиції в Буковинському державному медичному університеті. На початку XXI століття відбулися якісні зміни в методичному забезпеченні та

науковій діяльності колективу кафедри. Наявні досягнення дозволяють розвивати та удосконалювати навчальний процес для майбутніх медичних та фармацевтичних фахівців.

Mykola Sydorenko, Ihor Skakun. The history of philosophy's teaching at the Department of Social Sciences and Ukrainian Studies in Bukovinian State Medical University at the beginning of the 21st century (2001-2017). The aim of the study. The article deals with the historical and philosophical analysis of achievements of philosophy teachers in Bukovinian State Medical University, it takes to attention revealing of their axiological, epistemological and ethical state and their influence on the educational process of medical and pharmaceutical specialties students. **The novelty of the topic** is determined by an integrated approach to the application of **research methods**, among which are: philosophical, general scientific and special methods. The dialectical approach in the study of human knowledge allowed to reveal the basics of realization of the scientific and educational potential of the teaching staff in accordance with the realities of the educational process in Ukraine. The concept of value potentialism has revealed the axiological aspects of philosophical and anthropological discourse in teaching activity. Phenomenological and hermeneutical methods contributed to the substantiation of the humanity of scientific knowledge during the educational process. Scientific novelty. The activity of the teaching staff of the Department of Social Sciences and Ukrainian Studies at the beginning of this century, the historical milestones of the formation and further development of teaching discipline "Philosophy" in the Bukovinian State Medical University is analyzed. **Conclusions.** The generalization of the subject and direction of the modern scientific-methodological arsenal and its application in the educational process shows that the philosophical and anthropological discourse has not yet exhausted its possibilities in modern native education and science. Conclusions The teaching of philosophy has good traditions in Bukovina State Medical University. At the beginning of the XXI century there were qualitative changes in the methodological support and scientific activities of the department staff. The existing achievements allow the development and improvement of the educational process for future medical and pharmaceutical professionals. Teaching philosophical disciplines is a kind of normative orientation that can balance the work of the teaching staff and optimize the educational process for students of the Higher Educational Institution of Ukraine "Bukovina State Medical University".

Key words: Philosophy, Department of Social Sciences and Ukrainian Studies, scientific work, methodological support, students, teaching staff.

Ігор Скакун – кандидат філософських наук, доцент кафедри психології та філософії Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет». Автор 30 наукових статей, монографій, 4-х навчально-методичних посібників. Коло наукових інтересів: філософія, історія, історія України, українська філософія, філософська антропологія.

Ihor Skakun - PhD, Associate Professor of Social Sciences and Ukrainian studies Department in High Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University», is the author of 30 scientific articles, monographs, 4 teaching aids on the history of Ukrainian culture. Scientific interests: history of Ukraine, philosophy, culture, philosophical anthropology, history of philosophy.

Сидоренко Микола – доктор філософських наук, професор. Автор понад 120 наукових та навчально-методичних робіт, з яких 5 монографій, 2 навчальних посібники. Коло наукових інтересів: філософія, філософія науки, філософська антропологія, аксіологія.

Sydorenko Mykola – Doctor of Philosophy Science, Professor. Author of over 120 scientific and educational articles, including 5 monographs, 2 textbooks. Research interests: philosophy, philosophy of science, philosophical anthropology, axiology.

Received: 10.05.2018

Advance Access Published: June, 2018

© M. Sydorenko, I. Skakun, 2018

¹³ Ukrayinoznavstvo v systemi vyshchoyi medychnoyi osvity: kolektyvna monohrafiya [Ukrainian Studies in the System of Higher Medical Education: Collective Monograph], Kafedra suspil'nykh nauk ta ukrayinoznavstva Bukovyns'koho derzhavnoho medychnoho universytetu, Za nauk. red. A. A. Moysesa, Chernivtsi, BDMU, 2015, 224 p. [in Ukrainian].

¹⁴ Marchuk M., Skakun I. Antropotsentrizm i dinamika naukovogo piznannya. Monografiya [Anthropocentrism and the dynamics of scientific knowledge. Monograph], Chernivtsi: Chernivets'kij nats. un-t, 2015, 207 p. (in Ukrainian).